

Nieuwsbrief

MODELSPOORCLUB OOST BRABANT

Nieuwsbrief 34, Januari 2019.

In deze Nieuwsbrief weer een tentoonstellingsagenda voor de komende maanden. Onze vereniging is in 1984 opgericht, dus dit jaar bestaan we al weer 35 jaar. Niet iets om uitgebreid te vieren, maar wel om aandacht aan te besteden. We doen dat met een jubileumpresentatie tijdens de tentoonstelling RAIL in Houten.

Daar staat ook onze baan "Turf". Over die baan leest u meer in deze Nieuwsbrief.

Turfwinning in de Peel

Tentoonstellingsprogramma.

We staan dus van 22 tot en met 24 februari met een jubileumshow op de tentoonstelling RAIL in Houten. Onze club krijgt daar een eigen hoek, waar we veel van onze banen kunnen laten zien. Triorama, Turf en het gereviseerde station Deurne zullen er zeker te zien zijn, maar ook banen van onze leden.

Op 2 en 3 maart is onze baan Triorama al weer present in Neumünster Duitsland en op 29 en 30 juni staan we met onze baan Turf in Griendtsveen, ter gelegenheid van het honderd jarig bestaan van het dorp, dat is ontstaan door de turfwinning.

Op 31 maart is ons clublokaal in Helmond geopend in het kader van de Landelijke Modelspoordagen van de Nederlandse Modelspoorfederatie (NMF). U bent van harte welkom, de toegang is dan gratis. Naast enkele modelbanen die werkend te zien zijn, hebben we ook banen voor de jeugd om zelf de treinen te besturen. Zie ook hierna onder C-Trak.

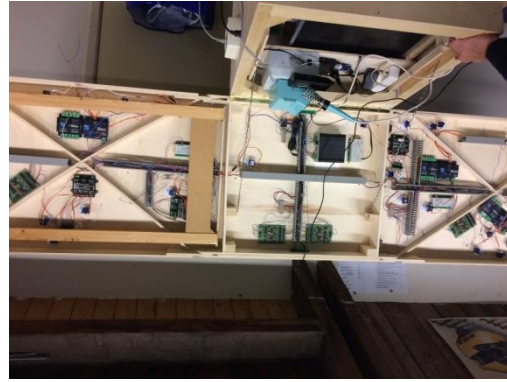
Stand van zaken bouw huidige banen.

Bij de Turfbaan heeft de lange loopband naar de turfstrooiselfabriek het al na een dag tentoonstelling in het Klok en Peelmuseum van Asten begeven. We gaan de constructie snel aanpassen. Na twee weken in het museum heeft ook onze baan Triorama onderhoud nodig. De digitale besturing werkt niet (meer) naar behoren.

En ook de baan Houthuizen heeft een probleem. Het relais van de brug werkt niet goed, waardoor de trein na het sluiten van de brug niet vanzelf gaat rijden. Ook dat moet worden gerepareerd voordat we naar Rail in Houten gaan.

Vivaldi exit?

Onze baan Vivaldi blijkt toch te kwetsbaar in het huidige ontwerp. Tijdens het transport zit de scenery aan de buitenkant, waardoor nogal wat schade ontstaat. Er is nu een discussie gaande over de bouw van een compleet nieuwe baan. Voorlopig komt daarom de naam Vivaldi te vervallen. Als er een nieuw ontwerp is laten we dat natuurlijk weten!

C-Track

De jeugd heeft de toekomst en zonder jeugd heeft onze hobby géén toekomst. Wij vinden het daarom belangrijk om kinderen meer bij onze mooie hobby te betrekken. We hebben al enkele banen speciaal voor kinderen. Maar nu er een landelijk initiatief is om kinderen meer vertrouwd te maken met de modelspoorhobby sluiten we ons daar graag bij aan.

Dat landelijk initiatief heet C-Trak. Het is een eenvoudig modulaair systeem, zonder moeilijke bedrading, gebaseerd op Märklin My World. De locomotieven worden via infrarood bestuurd en hebben licht en geluid. De modules kunnen op verschillende manieren (door de kinderen en/of samen met de ouders) worden ingericht. Veel speelplezier en ook veel doorgroei mogelijkheden.

Als er in onze regio voldoende belangstelling is starten we hiermee. Tijdens onze "open dag" op 31 maart kunnen de kinderen en de ouders een proefopstelling zien.

Kijk voor meer informatie op onze website: www.modelspoorcluboostbrabant.nl onder "onze modelbanen / C-Trak" of op de landelijke site: www.c-trak.nl

Onze modelbaan Turf

We hebben al veel modelbanen gebouwd. Toen we in 2012 weer iets nieuws wilden beginnen gingen we op zoek naar een onderwerp, liefst uit Zuidoost Brabant. Omdat de stations van Helmond en Deurne al eens in model gebouwd waren, kwamen we uit bij de halte Helenaveen. We begonnen met een onderzoek en kwamen veel te weten over de omgeving en de turfindustrie die de voornaamste reden was van de halte Helenaveen.

Zo ontstond het plan om het hele proces van het turfsteken en de fabricage van turfstrooisel te laten zien. Maar omdat het verhaal van het turfsteken een periode beslaat van meer dan 60 jaren, hebben we besloten om niet de exacte situatie van één bepaald jaartal te tonen, maar de belangrijkste elementen van de turfwinning door de jaren heen in één model te laten zien.

We hebben de geschiedenis van het turfsteken in een zestal stappen (locaties) op de baan weergegeven.

Na onze baan Triorama, die veel "high tech" elementen bevat, kozen we nu voor een "low tech" modelbaan waarbij we zoveel mogelijk zelf zouden maken. Omdat het zelf bouwen op een grotere schaal toch iets eenvoudiger gaat, besloten we de baan te bouwen in schaal 0 (1:43). We kochten alleen basismaterialen, zoals railstaven, maar maakten de dwarsliggers, de wissels en de wisselaandrijvingen zelf. Enkele leden bouwden de locomotief en de wagons, alleen de wielen werden gekocht. We kochten ook enkele figuren, maar omdat er, zeker in schaal 0 weinig peelwerkers te koop zijn, hebben we de meeste moeten "ombouwen". De duizenden turven zijn één voor één gesneden uit platen kurk. De grote en kleine struiken zijn gemaakt van sisaltouw. De grotere bomen zijn gemaakt van installatiedraad en zeeschuim. De gebouwen zijn aan de hand van foto's en tekeningen nagebouwd van karton en afvalmateriaal.

fabriek

Halte

Helenaveen

De baan wordt volledig analoog gestuurd. Hiervoor is gebruik gemaakt van restmateriaal uit de oude, gesloopte banen. De baan staat op een viertal wagentjes. Bovenop de wagentjes één module in dwarsrichting en tussen de wagentjes twee modules in lengterichting. Deze worden bij transport onderin de wagentjes geschoven. De wagentjes, bevatten verder alle materialen (achtergronden, friezen, rijdend materieel, beeldschermen e.d.) en passen samen in een normale aanhanger.

Het turfverhaal in zes locaties

In de eerste locatie tonen we de Peel rond 1850, nog nauwelijks in cultuur gebracht. Er wordt turf gestoken voor eigen gebruik want de kachel moet de komende winter weer aan, en droge turf is een prima brandstof.

Om een goede kwaliteit turf te steken moet de bovenste laag worden verwijderd, die is minder compact en met planten en zand vermengd. Dan worden de turven gestoken en naast de put te drogen gelegd. Eerst op zijn kant, daarna in kleine stapels, die later worden omgekeerd. Als het weer een beetje mee zit, zijn de turven voor de winter invalt, droog genoeg om te kunnen stoken.

In de tweede locatie heeft de gemeente bij Helenaveen hoogveengrond verkocht aan de gebroeders v.d. Griendt. Die hebben de turfwinning op grote schaal aangepakt. Men is begonnen met het graven aan de hoofdkanalen en zijkanalen of wieken. Die kanalen zijn nodig om de waterstand in het gebied te verlagen, zodat er minder water in de turfvelen blijft staan en ook om de turven per aak te kunnen afvoeren.

Alle peelwerkers staan te werken in akkoordloon, een collectief stukloon, waarbij de hele ploeg betaald wordt naar de hoeveelheid turf die wordt ontgraven. Voor één dagwerk, bestaande uit het ontgraven en te drogen leggen van zo'n 13 duizend turven van 42 x 13 x 14,5 cm. verdienen ze ongeveer 10 gulden 50 cent. Met de hele ploeg van 9 of 10 man, wel te

verstaan. De turven worden op een open kruitwagen gelegd, meestal in twee lagen. Omdat de net gestoken turf nog 85 tot 90% water bevat, weegt een vrachtje op de kruitwagen al gauw 85 kilo. Na een eerste droging wordt de turf opgestapeld. Na enige tijd moeten de turven worden omgezet, de onderste boven en bovenste onder, voor een gelijkmatige droging. Wanneer het vochtgehalte laag genoeg is worden de turven op aken geladen en bijeengebracht bij het hoofdkanaal tot grote stapels van zo'n 60 kubieke meter. Veel turf gaat naar fabrieken in de omgeving. Vanwege het lange droogproces kan de zwarte brandstofturf worden gestoken tot 29 juni, de feestdag van Petrus en Paulus. Daarna worden de meeste turfstekers ploegen, zonder loon, naar huis gestuurd tot het volgend voorjaar.

Turfontgraving

Plaggenhut

In 1866 is de spoorlijn, nog in enkelspoor, gereedgekomen tussen Helmond en Venlo, mede door invloed van de familie Van der Griendt. Al in 1868 kwam er bij het huidige Griendtsveen een eenvoudig zijspoor voor het verladen van stookturf (locatie 3).

Rond die tijd komt ook de turfstrooiselfabricage op gang, een belangrijke ontwikkeling.. Het turfstrooisel wordt steeds meer toegepast als bodembedekker in paardenstallen. De vraag naar turfstrooisel komt van alle grote steden in Europa, die zijn per trein goed bereikbaar. Voor het maken van turfstrooisel is een mindere kwaliteit (grijze) turf heel geschikt en maakt het ook niet uit of de turf bevriest. Grijze turf kan daardoor het hele jaar door worden gestoken.

Rond 1860 is ook de gemeente Deurne begonnen met de turfwinning in de Peel. In 1896 heeft de gemeente Deurne-Liessel ook een eigen strooiselfabriek bij de spoorweg. De fabriek (locatie 4) heeft twee turfstrooiselpersen. Binnen in de fabriek hangt een dikke wolk van vaal stof, benauwend en verstikkend voor neusgaten en de keel. En ook weer zwaar werk, een pak turfstrooisel weegt wel tot 100 kilo.

Veel gezinnen en seizoensarbeiders wonen tijdens het seizoen in zogenaamde plaggenhutten (locatie 5), gemaakt door een simpele houtconstructie af te dekken met plaggen. Eén deurtje en een klein raampje, géén stromend water, geen wc.

Later, als de turf het hele jaar wordt gestoken, worden er eenvoudige stenen huisjes gebouwd.

Alles is zelfbouw.

In de periode tussen 1900 en 1915 (locatie 6) neemt de vraag naar turfstrooisel en turf langzaam af, om tijdens de eerste en tweede wereldoorlog weer toe te nemen omdat de steenkoolproductie de vraag niet kan bijhouden. Aan het eind van de tweede wereldoorlog vinden er veel gevechten plaats in de Peel. De halte Helenaveen en de turfstrooiselfabrieken rond het huidige Griendstveen overleven de strijd niet en worden na de oorlog niet meer opgebouwd.

Nieuwsbrief 34, Januari 2019. Kijk voor eerder verschenen Nieuwsbrieven en het laatste nieuws op onze website. U kunt ons ook "liken" op onze facebookpagina: www.facebook.com/modelspoorcluboostbrabant

Deze nieuwsbrief is een gratis service van de Modelspoorclub Oost Brabant. Zie ook www.modelspoorcluboostbrabant.nl
Afmelden? Dat kan via de website, een mailtje naar mscoostbrabant@hotmail.com of bel onze secretaris Guus Roijen: **06-28508248**